

ΕΝΤΡΟΠΙΑ

ΤΕΥΧΟΣ 5 - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2015

ΦΥΛΑ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ

Φύλα, εξουσία, πατριαρχία, милитарισμός, σεξουαλικότητα, αρρενωπότητα, κυνήγι, υποταγή, σεξισμός, ομοφοβία, καταπίεση, τέχνη και όχι μόνο αναμειγνύονται μέσα από συζητήσεις, παρουσιάσεις, προβολές, μουσικό-θεατρικά performances στην 2η χρονιά του φεστιβάλ Φύλα και Εξουσία που διοργανώθηκε από την Συσπείρωση Ατάκτων.

Cover by Paola Revenioti

★ περιοδική έκδοση
ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗΣ ΑΤΑΚΤΩΝ

ΦΥΛΑ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ

Στις 31 Οκτωβρίου και 1 Νοεμβρίου πραγματοποιήθηκε το 2ο φεστιβάλ Φύλα και Εξουσία. Το φεστιβάλ ήταν πετυχημένο τόσο απο πλευράς προσέλευσης όσο και απο πλευράς περιεχομένου. Σε αυτό το μικρό αφιέρωμα φιλοξενούμε κάποιες απο τις απόψεις του φεστιβάλ.

Φωτογραφία εξωφύλλου:
Έκθεση «Διόρθωση», της Πάολας Ρεβενιώτη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΦΥΛΑ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ

- 04** A Sick Throat
- 12** Ηγεμονική милитарιστική αρρενωπότητα, οπλοκατοχή και έμφυλη βία
- 18** Το Απελευθερωτικό Κίνημα Ομοφυλοφίλων Ελλάδας (ΑΚΟΕ): Έμφυλες αντιστάσεις στην Μεταπολιτευτική Ελλάδα
- 05** Το κυνήγι μέσα από τη διάσταση της αρρενωπότητας, του σεξισμού και της πατριαρχίας
- 15** Αναρχία, (αναρχο)φεμινισμός, BDSM τζιαι μάγισσες, ή μια κουίαρ, αναρχοφεμινίστρια, μαζοχίστρια / υποτακτική μάγισσα διεκδικεί χώρο ύπαρξης τζιαι απαντά σε διάφορες αξιώσεις που ακούει συχνά

ΑΠΟΨΕΙΣ

- 24** Ελίτ εν Κύπρω: Διαφθορά και κυκλοφορία
- 27** Ένας ολοκληρωτικός τρόπος να μοντάρουν τα νούμερα και να μας κάνουν να σφαζόμαστε για μια δουλειά
- 25** Είμαι ένας αναρχο-geek. Ένας αναρχικός και ένας geek, μεταξύ άλλων
- 29** Anti-militarism and the hypocrisy of the Greek Cypriot Left
- 31** Για την επαναδιεκδίκηση της πορνογραφίας

ΔΡΑΣΕΙΣ - ΚΟΙΝΑ

- 32** Σύνοδος Αόρατων Επιθυμιών
- 37** Το Υπουργείο Εσωτερικών προωθεί ένα «αναπτυξιακό» καθεστώς εκτάκτου ανάγκης, με πρόσχημα το «δημόσιο συμφέρον» και την οικονομική κρίση
- 35** Κάτω τα χέρια σας από τις παραλίες μας, την ακτογραμμή και τη θάλασσα
- 39** Όχι στην Κοινωνικοποίηση της Ζημιάς και την Ιδιωτικοποίηση του Κέρδους: Κάτω τα Χέρια Από τα Κοινά

BEYOND EUROPE

- 41** Solidarity to ZAD
- 42** Face the players, fight the game: Let's crash the Opening-Party of the ECB

ΤΕΧΝΕΣ & ΛΟΓΟΣ

- 44** Περί τέχνης και πολιτικής στην κοινωνία του θεάματος
- 51** Γιάννης Λέφκης
- 53** Τόλης Νικηφόρου

Η Εντροπία αποτελεί συλλογικό εγχείρημα, ενώ επιχειρεί να εντείνει τον διάλογο στο εσωτερικό του ριζοσπαστικού κινήματος (χωρίς απαραίτητα οι απόψεις που εκφράζονται να συνιστούν θέσεις της συλλογικότητας) και κάνει γνωστούς τους τοπικούς αγώνες σε ένα ευρύτερο κοινό. Είναι κομμάτι των δράσεων που αναπτύσσουμε στην κατεύθυνση της ανατροπής του υπάρχοντος καπιταλιστικού και αστικού συστήματος και της οικοδόμησης μιας κοινωνίας αλληλεγγύης-αυτοοργάνωσης-ελευθερίας.

Η χρήση του @ στη θέση των έμφυλων καταλήξεων, όταν το υποκείμενο είναι γενικό, γίνεται προκειμένου να μην αναπαράγουμε πατριαρχικές δομές στη γλώσσα, οι οποίες θέτουν ένα φύλο (ή στην «καλύτερη» περίπτωση δύο φύλα) και τα άτομα που το εκφράζουν στην κορυφή της έμφυλης πυραμίδας, αποσιωπώντας, αποκλείοντας και περιθωριοποιώντας άλλα (εκτός από τα κυρίαρχα) φύλα, καθώς και τα άτομα που εκφράζονται στα φύλα αυτά.

Η Εντροπία προετοιμάζεται χρησιμοποιώντας ελεύθερο λογισμικό-λογισμικό ανοικτού κώδικα. Η διόρθωση γίνεται με την χρήση της σουίτας LibreOffice, η σελίδωση με το λογισμικό Scribus και η επεξεργασία γραφικών με το GIMP, σε πλατφόρμα GNU/Linux.

Το Απελευθερωτικό Κίνημα Ομοφυλόφιλων Ελλάδας (ΑΚΟΕ): Έμφυλες αντιστάσεις στην Μεταπολιτευτική Ελλάδα

Χρίστος Μάης

Αντικείμενο αυτού του άρθρου αποτελεί το ΑΚΟΕ ως κοινωνικοπολιτικός σχηματισμός. Ως εκ τούτου, θα πραγματευτούμε τρία στοιχεία: το πλαίσιο μέσα στο οποίο γεννήθηκε το ΑΚΟΕ, τις βασικές θέσεις, αρχές και δράσεις του και μια αποτίμηση των λόγων της σταδιακής του αποσύνθεσης. Πρόκειται για μια ιστορία που έχει αποσιωπηθεί, όπως πολύ ορθά το έθεσε ο Δημήτρης Παπανικολάου, όπως σε μεγάλο βαθμό έχει αποσιωπηθεί όλη η ριζοσπαστική και επαναστατική παράδοση. Εάν παρακολουθήσει κανείς την όλη συζήτηση στην Ελλάδα λ.χ. για την Μεταπολίτευση, θα δει μια αποστεωμένη παρουσίαση περί μετάβασης, δημοκρατίας, χωρίς καμιά αναφορά στους εκατοντάδες, εάν όχι χιλιάδες, μικρούς και μεγάλους αγώνες της περιόδου. Γενικεύοντας τη ρήση του Νικολά Σαρκοζύ, η επιλογή των από πάνω, είναι να τελειώνουν με την επαναστατική παράδοση των από κάτω, ακριβώς γιατί, εν μέσω κρίσης, φοβούνται την αναβίωσή της. Πιο συγκεκριμένα, ως προς τα κινήματα ΛΟΑΤ (Λεσβίες, Ομοφυλόφιλοι, Αμφισεξουαλικά, Τρανς άτομα) η παράδοση αυτή είναι βολικό να αποσιωπάται. Ιδίως σε μια περίοδο που οι κοινότητες αυτές έχουν αρχίσει να διεκδικούν δικαιώματα (π.χ. σύμφωνο συμβίωσης), δέχονται επιθέσεις - κυριολεκτικά και μεταφορικά - από ανερχόμενες ακροδεξιές, νεοναζιστικές και νεοφασιστικές οργανώσεις και οφείλουν να αναλάβουν τρόπους αντιμετώπισης της υπάρχουσας κατάστασης. Η όλη μετατροπή των Pride σε κάτι ανάμεσα σε φολκλόρ καρναβάλι και καταναλωτικό, θεαματικό γεγονός και η μετατροπή ή η εξαρχής δημιουργία πολλών ΛΟΑΤ συλλογικοτήτων σε/ως Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (θεσμικά ή πρακτικά), εξυπηρετείται από τη λήθη.

Πριν προχωρήσουμε στο ΑΚΟΕ καθαυτό, ας δούμε πρώτα τις ιστορικές συνθήκες της περιόδου και πιο συγκεκριμένα, τη θέση των ομοφυλόφιλων ή, καλύτερα, των μη-ετεροφυλόφιλων στα πλαίσια της ελληνικής κοινωνίας. Σε μια Ελλάδα διαποτισμένη από το δόγμα Ελλάς-Ελλήνων-Χριστιανών και Πατρίς-Θρησκεία-Οικογένεια, το χειρότερο που θα μπορούσε

να συμβεί στον μέσο εθνικόφρονα ή μικροαστό, ήταν να βγει ο γιος του - η κόρη ούτως ή άλλως ανήκε στη β' κατηγορία - «άθεος, κομμουνιστής ή πούστης» (και προφανώς, ο συνδυασμός των τριών, θεωρείτο το απόλυτο κακό).

Την ίδια περίοδο, η θεσμική νομιμοποίηση της αριστεράς, η μεταφορά των εμπειριών του Γαλλικού, Ιταλικού και Γερμανικού Μάη, έστω και με χρονοκαθυστέρηση, η μαζική διατάραξη της μεταπολιτευτικής κανονικότητας - κυρίως από τμήματα της (σπουδάζουσας και μαθητικής) νεολαίας - η οποία αρνείται το δίπολο «Καραμανλής ή Τανκς», και προτιμάει να πορευτεί στους δρόμους της φωτιάς, διαμορφώνουν ένα άλλο, μειοψηφικό μεν, ορατό δε, κοινωνικο-πολιτικό πλαίσιο.

Μέσα σε αυτό το κλίμα, γεννιέται το Απελευθερωτικό Κίνημα Ομοφυλοφίλων Ελλάδας το 1976. Επί της ουσίας, πρόκειται για ένα εγχείρημα που ξεκίνησε από μια παρέα νεαρών ομοφυλοφίλων, οι οποίοι τα προηγούμενα χρόνια βρέθηκαν για σπουδές σε Γαλλία και Ιταλία, όπου συνδέθηκαν με τα κινήματα Ομοφυλόφιλης Απελευθέρωσης (Gay Liberation) και ιδίως με το ιταλικό Επαναστατικό Κίνημα Ομοφυλόφιλης Απελευθέρωσης (F.U.O.R.I.). Προσπάθησαν να συνδεθούν με γνωστούς Έλληνες ομοφυλόφιλους (κυρίως από τον χώρο των γραμμάτων) και μετά την αποτυχημένη προσπάθειά τους να πείσουν τον Κώστα Ταχτσή, άτομο με το οποίο θα υπάρξει κόντρα για μεγάλο χρονικό διάστημα, συνδέθηκαν τελικά με τον Λουκά Θεοδωρακόπουλο.

Λιγότερο γνωστός συγγραφέας μεν, αλλά πολιτικοποιημένος, τόσο γενικά (υπήρξε μέλος της ΕΠΟΝ), όσο και ειδικά. Συγκεκριμένα, την ίδια χρονιά που γεννιέται το ΑΚΟΕ, ο Λ. Θεοδωρακόπουλος κυκλοφορεί το αυτοβιογραφικό βιβλίο του «Καιάδας: Χρονικό μιας πολιορκίας», στο οποίο αναφέρεται στη δίωξη την οποία επέβαλε το δικτατορικό καθεστώς σε δεκάδες άτομα, με την υποψία ότι ήταν ομοφυλόφιλοι, ποινικοποιώντας - άνευ στοιχείων - την υποτιθέμενη πρόθεσή τους να συνευρεθούν ερωτικά με ομόφυλα άτομα, να πραγματοποιήσουν όργια, κ.ά.

Στο βιβλίο αυτό παράθετε, σε μετάφρασή του, και μια συνέντευξη του γνωστού ομοφυλόφιλου επαναστάτη του γαλλικού Μάη και θεωρητικού, Γκυ Οκενγκέμ. Το βιβλίο αποτέλεσε τομή για την κοινότητα των ομοφυλοφίλων, η οποία όχι μόνο αποκτά κάποια ορατότητα εντός μιας κοινωνίας η οποία της συμπεριφέρεται λες και είναι αόρατη, αλλά δημιουργεί και ένα αντιστασιακό/αντιδικτατορικό φαντασιακό. Η ομοφυλοφιλία περνάει δυνητικά από τη σφαίρα της σεξουαλικότητας στη σφαίρα της πολιτικής.

Αυτό το πάντρεμα του παλιού αριστερού και ομοφυλόφιλου Λουκά Θεοδωρακόπουλου και της νέας

φουρνιάς - εκ των οποίων δυστυχώς γνωστότεροι έχουν κατακτήσει να είναι οι Μάρκελλος Νύκτας και ο Νίκος Μουρατίδης, αντί λ.χ. των Αντρέα Βελισσαρόπουλου και Ανδρέα Αγγελάκη, σκηνοθέτη και ποιητή αντίστοιχα, εκ των βασικών συντελεστών του ΑΚΟΕ, οι οποίοι πέθαναν πολύ νωρίς από AIDS - είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία του μηνιαίου περιοδικού ΑΜΦΙ, το οποίο εν τέλει άρχισε να εκδίδεται δυο χρόνια μετά, το 1978. Ο τίτλος του περιοδικού, εμπνευσμένος από τον Λ. Θεοδωρακόπουλο, παίζει με το διφορούμενο της χρήσης του συνθετικού όρου, τόσο σε επίπεδο πολιτικής (Αμφισβήτηση), όσο και σεξουαλικότητας (Αμφιφυλοφιλία).

Το έντυπο αυτό αποτέλεσε τομή για δυο λόγους. Αφενός, μπόρεσε να μεταφέρει μια συζήτηση για ζητήματα φύλου και σεξουαλικότητας, η οποία στο εξωτερικό γινόταν ήδη από τη δεκαετία του '60, με μεταφράσεις και δημοσιεύσεις άρθρων, κειμένων και συνεντεύξεων σημαντικών διανοητών όπως ο Γκουαττάρκι και ο Φουκώ. Η ίδια η ομάδα που εκδίδει το περιοδικό απασχολείται από την συζήτηση περί ομοφυλοφιλίας, κάτι που την ωθεί να αλλάξει τον αρχικό υπότιτλο του περιοδικού «για την απελευθέρωση των ομοφυλοφίλων» σε «για την απελευθέρωση της ομοφυλόφιλης επιθυμίας», μιας και το ζήτημα δεν είναι

μόνο η απελευθέρωση των όντως καταπιεσμένων ομοφυλόφιλων, αλλά και της καταπιεσμένης ομοφυλόφιλης επιθυμίας των μη ομοφυλόφιλων. Η αλλαγή έγινε και για λόγους μη θεωρητικούς. Το ίδιο το ΑΚΟΕ δεν διεκδικεί την απελευθέρωση των ομοφυλοφίλων ως πρωτοπορία. Αυτό που επιχειρήσει να κάνει δεν ήταν άλλο παρά η δημόσια ανάδειξη και κριτική του ζητήματος της «πατριαρχικής ανδροκρατικής λογικής». Τα θεωρητικά ζητήματα, τα οποία έθετε ή παρουσίαζε, ξεπερνούσαν το όποιο ομοφυλόφιλο κοινό του περιοδικού, σε βαθμό που το αναγνωστικό κοινό του περιοδικού να είναι κατά πλειοψηφία ετεροφυλόφιλο. Στο πλαίσιο αυτό της

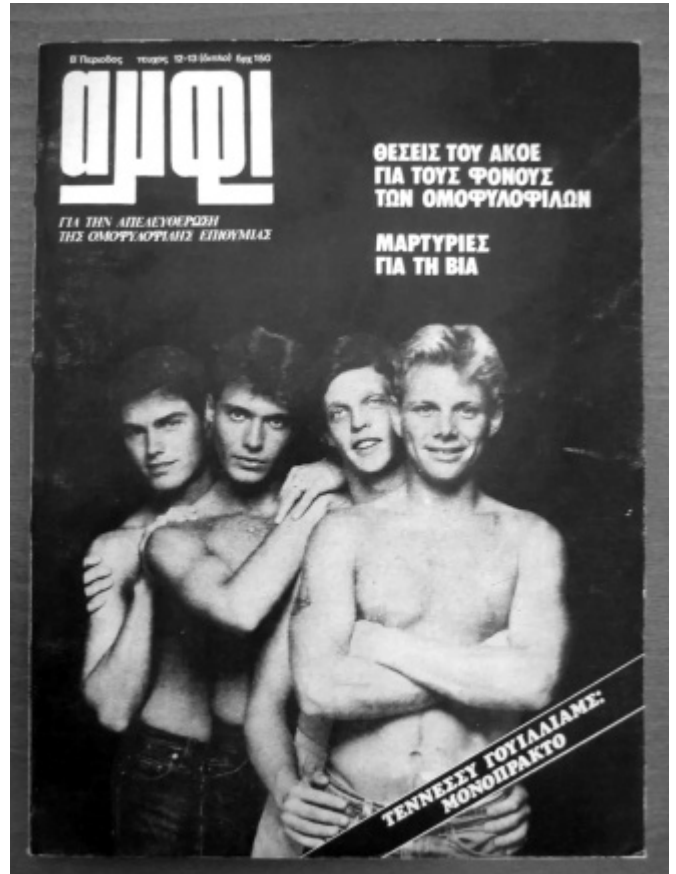

κριτικής και της αμφισβήτησης της ετεροκανονικότητας εγγράφονται τόσο άρθρα και αφιερώματα του περιοδικού όσο και άλλες δραστηριότητές του. Η πρόσφατη συζήτηση¹ επ' αφορμή του βιβλίου του Δημήτρη Παπανικολάου για τον Καβάφη,² και τις αντίστοιχες βιβλιοπαρουσιάσεις του, όπου αμφισβητείται είτε η ομοφυλοφιλία του ποιητή καθαυτή είτε η κομβικότητά της σε σχέση με το έργο του, αποτελεί ένδειξη για τη σημασία του αφιερώματος στον Καβάφη από το περιοδικό Αμφί τριάντα χρόνια πριν.³ Αντίστοιχης σημασίας και κατεύθυνσης αποτελεί το συνέδριο με τίτλο «Σεξουαλικότητες και Πολιτική» που διοργάνωσε το Αμφί στις 6 και 7 Νοέμβρη 1982, με ομιλητές όπως ο Felix Guattari, ο Κωνσταντίνος Τσουκαλάς και ο Γιώργος Βέλτσος.

Αφετέρου, αποτέλεσε βήμα και στήριγμα για τους ομοφυλόφιλους και κυρίως το πιο καταπιεσμένο κομμάτι τους, το οποίο διάμενε στην άκρως συντηρητική και αντιδραστική ελληνική επαρχία. Στα μέσα της δεκαετίας του '70, ένα μεγάλο τμήμα των ομοφυλόφιλων βίωνε τη σεξουαλικότητά του κρυφά, λίγο-πολύ πιστεύοντας πως έχει μια μοναδική στον κόσμο «ανωμαλία». Η έλευση του ΑΜΦΙ είχε μια διττή χρησιμότητα για τους Έλληνες ομοφυλόφιλους. Η ύπαρξή του και μόνο, αποτελούσε, αφενός απόδειξη πως δεν είναι μόνοι και αφετέρου ένα στήριγμα για αυτούς. Οι επιστολές και οι επακόλουθες απαντήσεις εκ μέρους της συντακτικής ομάδας του περιοδικού αποτελούσαν ίσως το πιο σημαντικό τμήμα του εντύπου. Σε αυτές μπορούσε να διαβάσει κανείς πραγματικά ιστορίες τρόμου και καταπίεσης των ομοφυλοφίλων, οι οποίες δημιουργούσαν και τάσεις φυγής από την επαρχία και προς την Αθήνα.

Σε κινηματικό επίπεδο, το ΑΚΟΕ ιδρύθηκε σε μια συγκυρία κατά την οποία η ύπαρξη ενός τέτοιου κινήματος ήταν καθόλα απαραίτητη. Συγκεκριμένα, η κυβέρνηση Καραμανλή αποφάσισε να καταθέσει το νομοσχέδιο «Περί της εξ αφροδισίων νόσων προστασίας και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων», το οποίο, σύμφωνα με τον Θεοδωρακόπουλο, κληροδοτήθηκε από την ίδια την Χούντα. Η λογική και οι μορφές της επιτήρησης και της τιμωρίας που προέβλεπε το νομοσχέδιο (φακέλωμα, φυλάκιση, εξορία) θύμιζαν την προ-μεταπολιτευτική στάση του κράτους έναντι της αριστεράς, αλλά στη θέση των αριστερών και των κομμουνιστών διώκονται πλέον οι ομοφυλόφιλοι. Το νομοσχέδιο αυτό έπληττε κυρίως τα τρανς άτομα, πολλά από τα οποία την περίοδο αυτή εργάζονται στη βιομηχανία του σεξ, συχνά ελλείπει άλλων επιλογών, αφού δεν έχουν ουσιαστικά πρόσβαση

σε άλλους τομείς της αγοράς εργασίας. Το ΑΚΟΕ έκανε την τομή να συστρατευθεί μαζί με τα τρανς άτομα, ενάντια στο νομοσχέδιο αυτό. Έτσι ξεκινάει και η μεγάλη προαναφερθείσα κόντρα του ΑΚΟΕ με τον Κώστα Ταχτσή.

Ο τελευταίος, παρότι, σύμφωνα με μαρτυρίες, περιστασιακά ντυνόταν «γυναικεία» και κάποτε σύχναζε, ντυμένος «γυναικεία», στις πιάτσες των τρανς σεξ εργατριών, υπήρξε πολέμιος τόσο της κινητοποίησης των τρανς ατόμων, όσο και της συμπόρευσης των ομοφυλοφίλων μαζί τους. Όταν μάλιστα το ΑΚΟΕ αποφάσισε να (συν)διοργανώσει μαζί με τα τρανς άτομα συγκέντρωση στο θέατρο Λουζιτάνια, στην Αθήνα, δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Ελευθεροτυπία καταγγελτική επιστολή του Κ. Ταχτσή την ημέρα της συγκέντρωσης, στις 25 Απριλίου 1977 και ακολούθησε και δεύτερο γράμμα μερικές μέρες μετά, στο οποίο, αφού κατονομάζει τον Βελισσαρόπουλο ως ιδρυτή του ΑΚΟΕ, διατρανώνει τη διαφωνία του τόσο με την ίδρυση ενός κινήματος ομοφυλοφίλων, μιας και «[α]υτή τη στιγμή έχουμε σαν Έθνος πολύ σοβαρότερα προβλήματα ν' αντιμετωπίσουμε» και ακόμη περισσότερο με τη συνεργασία μεταξύ ΑΚΟΕ και τρανς ατόμων. Ακολούθησε επιστολή του ΑΚΟΕ, το οποίο καταγγέλλει τον Ταχτσή και για χαφιεδισμό, βάση του ότι έδωσε όνομα του κινήματος στη δημοσιότητα,

αποδομεί τις απόψεις που αυτός εξέφρασε και υποστηρίζει τη στάση του ΑΚΟΕ υπερασπιζόμενο τους "τραβεστί" τόσο ως ομοφυλόφιλους, όσο και ως διωκόμενους εν γένει.

Τον Γενάρη του 1981, το ΑΚΟΕ προχωράει σε δημόσια εκδήλωση στα Προπύλαια ενόψει της συζήτησης του εν λόγω νομοσχεδίου στην Βουλή. Ενδιαφέρον έχει πως ενώ τα τρανς άτομα συμμετέχουν στην εκδήλωση διεκδικώντας ορατότητα, ελάχιστοι ομοφυλόφιλοι εμφανίζονται στην εκδήλωση χωρίς μάσκα. Παρατηρείται η αντίφαση δηλαδή ενός επαναστατικού ομοφυλοφιλικού κινήματος, το οποίο δεν προχωρά στο λεγόμενο "coming out," παρά διαδηλώνει πίσω από μάσκες. Αυτό αποτέλεσε κι ένα από τα βασικά προβλήματα του ΑΚΟΕ, μιας και άτομα, όπως ο Λουκάς Θεοδωρακόπουλος, που είχαν δημόσια εκτεθεί αναλαμβάνουν μεγάλο βάρος στις πλάτες τους και συνάμα δείχνει και τα όρια ενός απελευθερωτικού κινήματος, το οποίο παραμένει εν μέρει δέσμιο μιας προηγούμενης κατάστασης κατά την οποία η ομοφυλοφιλία είναι κάτι υπόγειο και πρέπει να είναι και να παραμένει κρυφή. Εδώ οφείλουμε να ανοίξουμε μια παρένθεση: το ΑΚΟΕ υπήρξε τμήμα της επαναστατικής αριστεράς της περιόδου, οι αγκυλώσεις της οποίας δεν επέτρεψαν το αγκάλιασμα του ΑΚΟΕ και την ουσιαστική ένταξή του σε ένα μεγαλύτερο και ευρύτερο κίνημα. Άρα, αυτή η αδυναμία για ατομικό "coming out," ακόμη και από συνειδητοποιημένους ομοφυλόφιλους, πρέπει να ιδωθεί υπό αυτό το πρίσμα, του μοναχικού και δύσκολου δρόμου. Η αντινομία έγκειται στο γεγονός ότι η στρατηγική της απόκρυψης και της αποσιώπησης αποτελεί συστατικό στοιχείο της ομοφυλόφιλης καταπίεσης κατά τον προηγούμενο αιώνα (Παπανικολάου 2014:168).

Οι «επιχειρήσεις αρετή», δηλαδή οι διώξεις, παρενοχλήσεις και ξυλοδαρμοί των ομοφυλοφίλων σε περιοχές όπως το Πεδίο του Άρεως και το Ζάππειο, και οι αντίστοιχες επιχειρήσεις σκούπα σε περιοχές όπως τα Εξάρχεια εντείνονται και με την έλευση του...σοσιαλισμού κατά τη δεκαετία του '80, παρά τη φαινομενική διάθεση από μέρους τους κράτους να...συνομιλήσει με τους ομοφυλόφιλους και το ΑΚΟΕ.

Η κρίση της επαναστατικής αριστεράς με την επακόλουθη συρρίκνωση των ζωτικών κοινωνικών χώρων για τη διάχυση επαναστατικών αντιλήψεων και στάσεων ζωής, η άνοδος του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία με τις όποιες δυνατότητες κοινωνικές και οικονομικής ενσωμάτωσης αυτή έφερε, το lifestyle και η προκατάληψη σε σχέση με το HIV/AIDS συντέλεσαν στην απονέκρωση του ΑΚΟΕ. Τα πιο πάνω πρέπει να

ιδωθούν ως σύνολο, ως ένα πλέγμα, και όχι το καθένα ξεχωριστά και θα εξηγήσουμε γιατί.

Η συρρίκνωση της (επαναστατικής) αριστεράς συνδέεται με την υποχώρηση του ουτοπικού οράματος και της συλλογικότητας και ταυτόχρονα η άνοδος του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία (η οποία συνδέεται με το πρώτο) δημιουργεί αυταπάτες για θεσμική διευθέτηση των αιτημάτων των ομοφυλοφίλων. Η προκατάληψη σε σχέση με το HIV/AIDS, αρχικά γνωστό ως «η νόσος των ομοφυλοφίλων», δημιούργησε δυο ζητήματα: το πρώτο αφορά στις σχέσεις των ομοφυλοφίλων μεταξύ τους και το δεύτερο στις σχέσεις τους με την υπόλοιπη κοινωνία. Ως προς το πρώτο, δημιουργείται μια εσωστρέφεια και αρκετοί - κυρίως αμφιφυλόφιλοι - επιστρέφουν στην (ετερο)κανονικότητα. Η σεξουαλική πράξη θεωρείται πλέον κάτι το επικίνδυνο, υπάρχει άγνοια για τον ιό και την ασθένεια αντίστοιχα, η οποία γεννά ακόμη μεγαλύτερο φόβο, και τα πρώτα θύματα δεν αργούν. Μάλιστα, το HIV/AIDS χτυπάει την πόρτα του ΑΚΟΕ πολύ νωρίς, μιας και ο Αντρέας Βελισσαρόπουλος, από τα βασικά στελέχη του ΑΚΟΕ, πεθαίνει το 1985, αφού παρουσίασε AIDS.

Ήδη το 1982, μέλος του ΑΚΟΕ διατυπώνει τις απόψεις του για την κρίση που το διέπει, μέσα από τις σελίδες του Αμφί.¹ Εκεί αναφέρει πως ήδη πριν τις εκλογές του 1981, άνοιξε μια συζήτηση εντός του ΑΚΟΕ

για την κρίση του ομοφυλοφιλικού κινήματος της Αθήνας. Σύμφωνα με τον ίδιο, απόληξη της κρίσης αποτελεί η μη ουσιαστική και σταθερή ένταξη των ομοφυλόφιλων στο ΑΚΟΕ, η απουσία εκδηλώσεων, δράσεων και κατακτήσεων και ο μη μετασχηματισμός από το προσωπικό, από το βίωμα δηλαδή, στο πολιτικό. Ο ίδιος προχωράει σε κάποια αποτύπωση των αιτίων, τα οποία οδήγησαν στην κρίση αυτή. Κατά τον ίδιο, υπάρχει μια αδυναμία των - περιθωριακών, όπως αναφέρει - κινήματων να παρέμβουν με ένα αυτόνομο λόγο στην κεντρική πολιτική σκηνή και οι ομοφυλόφιλοι παραμένουν «κρυφοί» και άρα είναι σαν να μην υπάρχουν. Ως αποτέλεσμα, τα ΛΟΑΤ άτομα συνεχίζουν να βιώνουν διακρίσεις/διώξεις στους χώρους εργασίας λόγω ομοφοβίας/τρανσφοβίας. Αυτό θα μπορούσε να οδηγούσε σε κάποια πολιτική συνειδητοποίηση και σε μια πάλη για αστικά δικαιώματα ανεξαρτήτως σεξουαλικότητας και απόψεων. Εντούτοις, η εσωτερίκευση της καταπίεσης δεν βοηθάει στην ανάπτυξη ουσιαστικής επικοινωνίας και σχέσεων ανάμεσα στα μέλη του ΑΚΟΕ. Μάλιστα, αναφέρει πως στο λεσβιακό και φεμινιστικό κίνημα παρατηρείται ένα τέτοιου τύπου δέσιμο, δηλαδή μια πιο στενή και ουσιαστική σχέση, ανάμεσα στα μέλη τους. Για τους ομοφυλόφιλους της εποχής, το προσωπικό και το πολιτικό παραμένουν διαχωρισμένα, η πολιτική δράση είναι διαχωρισμένη από την προσωπική ζωή του ομοφυλόφιλου και η τελευταία δεν πολιτικοποιείται. Το ομοφυλοφιλικό κίνημα επί της ουσίας δεν κατάφερε να διευρυνθεί πέρα από την Αθήνα και την Θεσσαλονίκη και ως εκ τούτου, δεν υπάρχει ένας γόνιμος διάλογος αντιπαράθεσης και ανταλλαγής εμπειριών που θα βοηθούσε το κίνημα να αναπτυχθεί. Το ΑΚΟΕ ξεκίνησε με μια σχετική μαζικότητα, η οποία, σε συνδυασμό με την οριζόντια οργάνωσή του, δημιούργησε προβλήματα λειτουργίας και επικοινωνίας, με αποτέλεσμα να καταστεί δυσλειτουργικό και δύσκαμπτο. Επίσης, η πλαισίωση του ΑΚΟΕ από ομοφυλόφιλους, οι οποίοι δεν είχαν ξεκαθαρίσει τι αναμένουν ή αποζητούν από αυτό έπαιξε ρόλο στην αποδυνάμωσή του. Το τελευταίο σημείο, παρότι ο συντάκτης του πιο πάνω άρθρου δεν το εντοπίζει ή δεν το αναφέρει, θα μπορούσε να πει κανείς πως λειτουργεί αμφίδρομα, μιας και αποτελεί ερωτηματικό εάν το ΑΚΟΕ είχε ξεκάθαρη στρατηγική για το πως θα προχωρήσει, πέραν των διακηρύξεών του.

Το ΑΚΟΕ και το ομοφυλοφιλικό κίνημα γενικότερα σιγά-σιγά αποψιλώνονται και ό,τι απομένει σιγά-σιγά μετασχηματίζεται. Το Αμφί αποπολιτικοποιείται και γίνεται gay lifestyle έντυπο - ας μην ξεχνάμε ότι ζούμε στην περίοδο της ανόδου των

lifestyle εντύπων (βλ. Κλίκ) - και το ΑΚΟΕ γίνεται σιγά-σιγά περισσότερο ΜΚΟ παρά πολιτικός σχηματισμός. Είναι η περίοδος που αναλαμβάνει τα ηνία του κινήματος ο Γρηγόρης Βαλλιανάτος, ο οποίος επέστρεψε από τις ΗΠΑ, όπου βρισκόταν για σπουδές. Ο Βαλλιανάτος φέρνει μια gay-νορμαλ και αρρενωπή (masculine) αισθητική. Συνομιλεί με το κράτος, εργάζεται μάλιστα σε διάφορες κρατικές υπηρεσίες επί ΠΑΣΟΚ, και αργότερα επιχειρεί την ανάπτυξη ροζ επιχειρήσεων, κυρίως κλαμπ. Από την άλλη, και παρά τις κριτικές ότι λίγο-πολύ το ΑΚΟΕ άλλαξε λόγω Βαλλιανάτου, η αλήθεια δεν είναι ακριβώς αυτή. Ο Βαλλιανάτος ανέλαβε το ΑΚΟΕ, ως υπεύθυνος του Αμφί αλλά επί της ουσίας και ως δημόσιος εκπρόσωπός του, επειδή οι επαναστατικές απόψεις ήταν σε κρίση μετά που το σύστημα επέλεξε και το καρότο της ενσωμάτωσης και όχι μόνο το μαστίγιο της καταστολής. Ο Βαλλιανάτος ήταν όμως ο μόνος που τόλμησε σε μια δύσκολη περίοδο, αυτή της προκατάληψης κατά του HIV/AIDS, να βγει δημοσίως και να μιλήσει/υπερασπιστεί την ομοφυλοφιλία που βαλλόταν από παντού.

Ο κύκλος του ομοφυλοφιλικού κινήματος κλείνει κάπου στα μέσα της δεκαετίας του '80. Μερικά πρώην μέλη του ΑΚΟΕ φτιάχνουν την ΕΟΚ (Ελληνική Ομοφυλοφιλική Κοινότητα), η οποία λειτουργεί με μια λογική ΜΚΟ και όχι κινηματική. Τέτοιου είδους αντιλήψεις αναπαράγονται για χρόνια και επιδρούν καθοριστικά στην κοινότητα των ομοφυλοφίλων. Από τις πρώτες κινηματικές προσπάθειες για κάποιου τύπου Pride (από το ΑΚΟΕ τον Ιούνιο του 1980 και το 1982, από την τρανς γυναίκα και ακτιβίστρια Πάολα Ρεβενιώτη τη δεκαετία του '90), περάσαμε στα σημερινά Pride υπό την αιγίδα του Δήμου Αθηναίων και διαφόρων πρεσβειών, με την εμπορευματοποίηση ή την πανηγυρική διάθεση να καθορίζει τον παλμό και όχι μια αγωνιστική διεκδικητική λογική. Παρόλα αυτά, νέες ομάδες δημιουργούνται όλα αυτά τα χρόνια, οι οποίες επιχειρούν, τόσο θεωρητικά όσο και πρακτικά, να ανασυνθέσουν το ΛΟΑΤΚ κίνημα της χώρας, κόντρα στις συστημικές λογικές ΜΚΟ που κυριαρχούν στα πλαίσιά του. Κάτι πολύ θετικό σε μια περίοδο όπου (νεο)ναζιστικές λογικές, οι οποίες είναι άκρως ομοφοβικές, κερδίζουν έδαφος (και) στην ελληνική κοινωνία.

Υποσημειώσεις και παραπομπές:

1. Για το βιβλίο και την αντίστοιχη συζήτηση, βλέπε τα δυο κείμενα του Άκη Γαβριηλίδη, «Ο Καβάφης μαζί με τον Φουκώ (και τον Σουν Τζου): τα δημόσια μυστικά του Δημήτρη Παπανικολάου» <<http://nomadicuniversality.wordpress.com/2014/08/27/o-καβάφης-μαζί-με-τον-φουκώ-και-τον-σου/>> και “Ο Ευριπίδης Γαραντούδης είναι ομοφοβικός (ή: ο φιλόλογος ως μπάτσος της σκέψης των άλλων, και της δικής του)” <<http://nomadicuniversality.wordpress.com/2014/10/03/o-ευριπίδης-γαραντούδης-είναι-ομοφοβ/>>

2. Δημήτρης Παπανικολάου, «Σαν κι εμένα καμωμένοι»: Ο ομοφυλόφιλος Καβάφης και η ποιητική της σεξουαλικότητας, Πατάκης (Αθήνα, 2014).

3. Το τεύχος του αφιερώματος (Β' Περίοδος, τ. 16-17, Άνοιξη-Καλοκαίρι 1984) είναι και το τελευταίο υπό την εκδοτική ευθύνη του Λουκά Θεοδωρακόπουλου).

4. Κώστας, «Τα περί «κρίσης» του ΑΚΟΕ (απόψεις ενός μέλους)», Αμφί (Β' Περίοδος, τ. 11 (Χειμώνας-Άνοιξη 1982), 17.

Αμφί

Φεστιβάλ Υπερφήανειας Αθήνας - Athens Pride 2008, Η ιστορία του Λεσβιακού-Γκέι-Αμφί & Τρανς Κινήματος στην Ελλάδα: Μια Πρώτη Αποτίμηση, Futura (Αθήνα, 2008).

Θεοδωρακόπουλος Λουκάς, «Αμφί» και Απελευθέρωση, Πολύχρωμος Πλανήτης (Αθήνα, 2005).

Παπανικολάου Δημήτρης, “Η απόφαση της λημονιάς: Το ΑΚΟΕ, τα μεταδικτατορικά κινήματα και η αφασία της δημόσιας σφαίρας”, Αρχαιοτάξιο 15 (Σεπτέμβριος 2013), 84-87.

Παπανικολάου Δημήτρης, «Σαν κ' εμένα καμωμένοι»: Ο ομοφυλόφιλος Καβάφης και η ποιητική της σεξουαλικότητας, Πατάκης (Αθήνα, 2014).

Τορπουζίδης Κώστας, Ομοφυλοφιλία, Σεξουαλικότητα και η Πάλη για την Απελευθέρωση, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο (Αθήνα, 2012).

